

OLGA FULLANA

ELS NOMS PSICOLÒGICS EN CATALÀ: UN ESTUDI DESCRIPTIU*

L'objectiu principal d'aquest treball és fer un estudi descriptiu del comportament dels noms que intuïtivament relacionem amb els verbs psicològics, especialment amb aquells que tenen un Experimentador a la posició d'objecte (*preocupar, molestar, amoïnar*, etc).¹ Les dades que presentem sobre el català permeten veure que aquests noms no són noms de procés ni noms de resultat; es comporten com molts altres noms que també expressen estats i que no estan relacionats amb verbs.

Així mateix, el fet de descriure el comportament de les construccions nominals ens obligarà a fer referència a l'anàlisi de les construccions verbals. Sense aprofundir en aquesta qüestió, apuntarem alguns dels problemes que plantegen les dades del català.

1. ELS NOMINALS I LES NOMINALITZACIONS

És evident que qualsevol parlant s'adona, encara que sigui d'una manera intuïtiva, que els verbs d'(1) es relacionen amb els noms de (2):

* Una part d'aquest treball ha estat possible gràcies a un ajut de la CIRIT (n. EE-91/2-397).

1. Per verb psicològic entenem uns tipus de verbs que inclouen un argument Experimentador i que expressen un procés o estat psicològic o bé un sentiment. L'argument Experimentador pot ocupar la posició de subjecte en verbs com *odiar* o bé la d'objecte en el cas dels verbs com *preocupar*.

(1)	a. preocupar
espantar
amoïnar
emocionar	(2)	a. preocupació
espant
amoïnament
emoció
	b. odiar
admirar
menysprear
témer		odi
admiració
menyspreu
temor

Tradicionalment, alguns dels noms de (2) es consideren «noms derivats de verbs», nominalitzacions.² Nosaltres parlarem de nominals relacionats amb verbs perquè moltes vegades és difícil discernir si és el nom que deriva del verb, si és el verb que deriva del nom, o si tan sols hi ha hagut alguna derivació. D'altra banda, si això últim és cert, el terme nominalització ens sembla poc adequat i, per tant, l'utilitzarem exclusivament quan la morfologia evidenciï que una forma verbal ha pres un sufix que ha provocat un canvi categorial.

En general, la relació que mantenen els nominals amb el verb no és purament i simplement formal. És evident que una construcció com la de (3) es relaciona amb una frase com la de (4):

- (3) la destrucció de Bagdad pels americans.
 (4) Els americans han destruït Bagdad.

Els complements del nom *destrucció* no són altra cosa que els arguments que selecciona el verb *destruir*. La morfologia generativa ha assumit que en el lèxic hi ha hagut un procés que ha transformat l'arrel verbal *destruc-* en el nominal *destrucció*. Els processos lèxics que provoquen aquest canvi de categoria, processos regulars regits per les Regles de Formació de Paraula, poden tenir incidència en l'estructura ar-

2. El terme «nominalització» s'ha especialitzat per designar el procés, lèxic o sintàctic, de transformació d'un verb en un nom, especialment quan el nom es pot definir com «acció o efecte de V», tot i que podria aplicar-se a qualsevol transformació d'una peça lèxica a la categoria de nom. «Noms derivats de verbs» és l'expressió sota la qual Fabra (1956) inclou els nominals que nosaltres estudiarem.

gumental. Els arguments poden heretar-se, elidir-se o afegir-se després d'haver aplicat les Regles de Formació de Paraula. En el cas dels verbs que passen a noms, quan els noms signifiquen «acció o efecte de V», s'ha postulat que s'hereten tots els arguments que el verb seleccionava.³ Això és cert si ens fixem en els exemples de (3) i (4), però, com veurem, no és sempre així.

2. LES CONSTRUCCIONS NOMINALS DELS VERBS PSICOLÒGICS

Unes frases com les de (5), les podem relacionar amb les construccions nominals de (6):

- (5) a. L'examen preocupa en Pere.
b. En Pere odia els americans.
- (6) a. la preocupació d'en Pere per l'examen
b. l'odi d'en Pere als americans

(5) i (6) fan pensar que tot el que dèiem abans sobre l'herència dels arguments és cert, però observem més dades:

- (7) a. la preocupació d'en Pere per l'examen
b. la indignació de la Maria pel teu comportament
c. l'encaparrament d'en Pere per la puja dels preus
d. l'entristiment de l'Esther per la mort d'en Pau
- (8) a. ?la passió d'en Pere per les nenes joves
b. ?l'horror dels pacifistes per la pena de mort
- (9) a. *l'espant de la Maria per l'examen

3. Assumim, de moment, que els processos derivacionals són processos lèxics. Hem de tenir en compte que actualment molts lingüistes postulen que la formació de mots també pot ser un procés sintàctic (Picallo (1991), Borer (1991)).

- (10) a. l'odi d'en Pere als americans
 b. l'admiració de la Maria per Alberti
 c. el temor dels kurds a un atac iraquíà
 d. el menyspreu de Benegas als calumniadors

Els sintagmes de (10), tot i que els complements presenten preposicions diferents de les de (7) i (3), són gramaticals. Són construccions nominals relacionades amb verbs psicològics del tipus I (verbs que tenen l'Experimentador a la posició de subjecte). Aparentment, per a aquest tipus de verbs no hi ha cap problema per transmetre els arguments que seleccionen. (11) i (12) exemplifiquen aquesta relació regular:

- (11) *En Pere odia els americans*
 EXP TEMA

- (12) *l'odi d'en Pere als americans*
 EXP TEMA

Els exemples de (7), (8) i (9) corresponen a construccions nominals relacionades amb verbs psicològics del tipus II (verbs que tenen l'Experimentador a la posició d'objecte).⁴ Si només ens fixéssim en les dades de (7) diríem que els verbs psicològics II es comporten tal com prediu la teoria, transmeten tots els arguments, de la mateixa manera que els verbs psicològics I. Així tindríem:

- (13) *L'examen preocupa en Pere*
 TE/CAUS EXP

4. Una altra característica dels verbs psicològics del tipus II és que se'ls considera inacusatius, és a dir, es generen amb la posició de subjecte buida i sense possibilitat d'assignar cas acusatiu a la posició d'objecte. El subjecte superficial, doncs, és un subjecte derivat que prové de la posició d'objecte.

- (14) la preocupació d'en Pere per l'examen
 EXP TE/CAUS⁵

Però (8) i (9) ens fan veure que el comportament d'aquestes construccions no és ni regular ni unitari. El nom no sempre admet els mateixos arguments que el verb. També hem de tenir en compte dades com les següents:

- (15) a. la sorpresa d'en Pere
 b. l'interès dels pacifistes
 c. l'espant de la Maria

Sembla que si suprimim el complement corresponent a la Causa o al Tema de la construcció verbal, varia el valor de gramaticalitat. Hem d'esbrinar a què és degut aquest fenomen.

3. ELS VERBS I ELS NOMS QUE S'HI RELACIONEN

Abans d'explicar el comportament d'aquestes construccions nominal, cal que observem com són aquests noms que es relacionen amb els verbs psicològics. Només amb els exemples anteriors ja es pot veure que la majoria d'aquests noms prenen sufixos diferents, o bé no tenen cap sufix nominalitzador. D'altra banda, hi ha verbs que tenen més d'un nominal que s'hi relaciona.

Partint d'una llista de verbs que formen construccions amb l'Experimentador com a objecte, hem buscat en el DGLC els noms que Fa-bra hi relaciona.

5. L'alternança Tema o Causa indica que no definim clarament de quin tipus de paper temàtic es tracta (un tema, una causa...). Diversos autors han tractat aquest paper temàtic de maneres diferents. Una anàlisi adequada d'aquesta qüestió s'hauria d'incloure en un estudi més ampli dels verbs psicològics del tipus II i no tan sols en un estudi de les seves nominalitzacions (veg. Belletti i Rizzi (1986) i Grimshaw (1990)).

(16) NOMS RELACIONATS AMB ELS VERBS PSICOLÒGICS II

	-CIÓ	-MENT	-NÇA	Altres ⁶
ABATRE	-	+	-	-
ACLAPARAR	-	+	-	-
ACOVARDIR	-	+	-	-
AGRADAR	-	-	-	grat?
ALARMAR	-	-	-	alarma
ALEGRAR	-	+	+	-
AL·LUCINAR	+	-	-	-
AMOÏNAR	-	+	-	-
ANIMAR	+	-	-	ànim
APASSIONAR	-	+	-	passió
ATABALAR	-	+	-	-
ATERRIR	-	-	-	terror
ATREURE	+	+	-	-
AVERGONYIR	-	+	-	vergonya
AVORRIR	+	+	-	-
CANSAR	-	+	-	-
CAPFICAR	-	+	-	-
COHIBIR	+	-	-	-

6. Les formes -CIÓ -MENT -NÇA indiquen un dels possibles al·lomorfs que poden tenir els sufixos que llistem. Sota el terme «altres» indico tots aquells noms que no tenen un sufix clar, aquells noms que no prenen cap sufix o aquells altres que no podem considerar pròpiament derivats perquè, de fet, la forma derivada és la verbal, per un procés d'afixació (*a-*, *en-*, *es-*; *-ejar*, *-ificar*, *-itzar*).

	-CIÓ	-MENT	-NÇA	Altres
COLPIR	-	+	-	-
COMMOURE	+	+	-	-
COMPLAURE	-	-	+	-
CONSOLAR	+	-	-	consol
DEIXONDIR	-	+	-	-
DELECTAR	+	-	+	-
DEPRIMIR	+	-	-	-
DESAGRADAR	-	-	-	desgrat?
DESANIMAR	+	-	-	desànim
DESENCISAR	-	-	-	desencís
DESESPERANÇAR	-	-	-	desesperança
DESESPERAR	+	-	-	desesper
DESIL·LUSIONAR	-	-	-	desil·lusió
DESTORBAR	-	-	-	destorb
DISGUSTAR	-	-	-	disgust
DISTREURE	+	-	-	-
DIVERTIR	++	+	-	-
DOLDRE	-	-	-	dol
EMBADALIR	-	+	-	-
EMOCIONAR	-	-	-	emoció
EMPIPAR	-	+	-	-
ENARDIR	-	+	-	-
ENCANTAR	+	+	-	encant

	-CIÓ	-MENT	-NÇA	Altres
ENCAPARRAR	-	+	-	-
ENCISAR	-	-	-	encís
ENERVAR	+	+	-	-
ENFADAR	-	-	-	-
ENFURIR	-	+	-	fúria
ENFURIAR	-	+	-	fúria
ENTRISTIR	-	+	-	-
ENTUSIASMAR	-	-	-	entusiasme
ENUTJAR	-	-	-	enuïg
ENVALENTIR-SE	-	+	-	-
ENVANIR	-	+	-	-
ESCANDALITZAR	-	-	-	escàndol
ESFEREIR	-	+	-	-
ESGARRIFAR	-	+	+	esgarrif
ESGLAIAR	-	+	-	esglai
ESPANTAR	-	+	-	espant
ESPAORDIR	-	+	-	paor/por?
ESPAVILAR	-	+	-	-
ESVALOTAR	-	+	-	esvalot
ESVERAR	-	+	-	-
FASCINAR	+	-	-	-
FASTIGUEJAR	-	+	-	fàstic
FATIGAR	+	-	-	fatiga

	-CIÓ	-MENT	-NÇA	Altres
HONORAR	-	-	+	honor
HORRIPILAR	+	-	-	-
HORRORITZAR	-	-	-	horror
HUMILIAR	+	-	-	-
IL·LUSIONAR	-	-	-	il·lusió
IMPACIENTAR	-	-	+	-
IMPORTAR	-	-	+	-
IMPRESSIONAR	-	-	-	impressió
INDIGNAR	+	-	-	-
INQUIETAR	-	-	-	-
INTERESSAR	-	-	-	interès
INTRIGAR	-	-	-	intriga
IRRITAR	+	-	-	-
MAREJAR	-	-	-	mareig
MERAVELLAR	-	-	-	meravella
MOLESTAR	-	-	-	-
OFENDRE	-	-	+?	-
PERTORBAR	+	-	-	-
PREOCUPAR	+	-	-	-
SATISFER	+	-	-	-
SORPRENDRE	-	-	-	sorpresa
SOBTAR	-	-	-	-
TRANQUIL·LITZAR	-	-	-	-
TURMENTAR	-	-	-	turment

3.1. Els sufixos

Com es pot veure en el quadre de (16), hi ha quatre tipus de nominals: els nominals que prenen *-ció* com a sufix, els que prenen *-ment*, els que prenen la forma *-ança/-ença*, i els que aparentment sembla que no tenen cap morfema nominalitzador.

A simple vista, no es pot veure cap raó especial perquè uns verbs prenguin un sufix i no un altre. El que sí que es nota és una tendència a prendre el sufix *-ment*, sufix que acompanya moltes vegades altres verbs de tipus ergatiu o inacusatiu.⁷

El que sembla més interessant d'aquesta llista és la gran quantitat de noms que no tenen un sufix nominal, si més no amb contingut fonètic. A partir de la presència dels sufixos, podríem fer una hipòtesi sobre el comportament dels nominals en l'herència dels arguments. Podríem suposar que els noms que tenen un sufix nominal han passat per un procés de nominalització (lèxic o sintàctic) a partir d'una arrel que no era nominal, en el nostre cas, una arrel verbal. Aquests noms que derivarien d'un verb heretarien els seus arguments verbals, d'aquí la gramaticalitat de (7). Paral·lelament, podríem pensar que els noms que no tenen un sufix no han sofert un procés de nominalització de les mateixes característiques que l'anterior i fins i tot podem dir que no són noms derivats de verbs (de vegades és el verb que deriva del nom). Per tant, en aquests casos, diríem que els complements del nom no són arguments en el verb. Els arguments del nom no s'haurien de relacionar amb els arguments dels verbs. Nom i verb serien independents. Això podria explicar la agramaticalitat o estranyesa de (8) i (9) i la total acceptabilitat de (15).

7. Quan parlem de verbs ergatius ens referim a aquelles formes verbals «intransitiues» –en català gairebé sempre pronominals– amb valor incoatiu que es relacionen amb verbs transitius amb valor causatiu: *trencar-se* (*trencament*), *engroguir-se* (*engroguiment*), etc. Són verbs inacusatius *néixer* (*naixement*), *créixer* (*creixement*), *patir* (*patiment*), etc. (veg. Gràcia (1993)).

Aquesta hipòtesi, però, tindria força inconvenients. Les dades que presentem a continuació permeten veure la seva inviabilitat.⁸

Els exemples de (7), (8) i (9) ens permetien postular una hipòtesi com l'anterior. Els repetim aquí:

- (17) a. la preocupació d'en Pere per l'examen
 b. la indignació de la Maria pel teu comportament
 c. l'encaparrament d'en Pere per la puja dels preus
 d. l'entristiment de l'Esther per la mort d'en Pau
- (18) a. ?la passió d'en Pere per les nenes joves
 b. ?l'horror dels pacifistes per la pena de mort
 c. *l'espant de la Maria per l'examen

Els exemples següents, amb el valor de gramaticalitat invertit, mostren clarament com la presència o l'absència del sufix no justifica que les construccions nominals acceptin o no certs complements:

- (19) a. *l'amoïnament d'en Pere pel final de curs
 b. *la fascinació de la Teresa pel vestit blau
 c. *l'al·lucinació de la meva cosina pels Beatles
 d. *la distracció d'en Joan per les cuixes de l'Eva
- (20) a. el desencís d'en Pau per la pèrdua de la Lliga
 b. el disgust de la mare pel suspens de la filla

8. El principal problema d'aquesta hipòtesi és que un nominal amb un mateix sufix es pot comportar de diferent manera respecte a l'herència dels arguments segons el context. D'altra banda, pel que fa als noms que aparentment no tenen sufix, alguns autors han postulat la presència d'un morfema zero, sense contingut fonètic, però actiu morfològicament. Per tant, potser la pretesa «absència de sufix» és falsa.

Una hipòtesi com la nostra ha de mantenir que sempre hi ha un nom que deriva d'un verb o un verb que deriva d'un nom, però intuïtivament no sabem distingir quan es dona el primer procés i quan es dona el segon. Algunes teories, com la Hipòtesi de les Categories Neutres, postulen que en el lèxic tenim arrels lèxiques no especificades ni per nom ni per verb. Llavors, els sufixos, que sí que estarien marcats com a verbals o nominals, s'ajunten a aquestes arrels per especificar-les. De moment, no adopto cap de les dues hipòtesis (veg. Picallo (1991) per a aquesta darrera hipòtesi).

c. l'entusiasme d'en Pere per aprendre italià

3.2. *Les definicions de Fabra*

Quan Fabra defineix un nom que considera relacionat amb un verb, ho fa generalment amb l'expressió «acció, efecte de V». Si això és general per a la majoria de noms relacionats amb verbs agentius,⁹ en els nostres nominals les definicions varien una mica.

La definició anterior és utilitzada en la majoria dels casos en què el nominal presenta un sufix com *-ció* o *-ment*. En alguns casos només utilitza la definició «acció de V». En quasi la meitat dels casos, però, la definició no parla ni d'acció, ni d'efecte d'un verb, sinó que dóna una definició independent de la del verb. Això passa especialment en els nominals que no tenen sufix, la qual cosa corroboraria la idea que aquests nominals estan més deslligats del verb.

A part d'això, el que ens sembla més interessant de les definicions de Fabra és que en alguns casos defineix els noms com «estats». Sí que els relaciona amb els verbs, però no són accions com en el cas dels verbs agentius, ni efectes d'aquestes accions, sinó «estats». Més endavant reprendrem l'explicació del valor d'aquesta definició.

4. *NOMINALS DE PROCÉS I NOMINALS DE RESULTAT*

Les teories sobre les nominalitzacions han distingit dos tipus de nominals: uns, els de procés, continuen expressant el mateix que expressava el verb o la construcció verbal, un esdeveniment; els altres, els de resultat, no expressen cap esdeveniment sinó que més aviat es refereixen a un objecte. El que distingeix formalment els primers dels segons és que els primers hereten obligatòriament tota

9. Verbs agentius són aquells que tenen un subjecte agent com *assassinar*, *escombrar*, etc.

l'estructura argumental del verb, mentre que els segons poden aparèixer sense complements. Observem els exemples següents:

- (21) a. La construcció de la Vila Olímpica per part de l'Ajuntament va durar tres anys.
 b. La construcció ha estat pintada de color blau.

La diferència entre (21a) i (21b) és remarcable: (21b) és un objecte físic. El nom *construcció* pot ésser substituït pel nom *casa* fàcilment. A (21a), el SN continua expressant un esdeveniment.

En alguns casos, d'un mateix verb podem tenir un nominal de procés i un nominal de resultat. A (21), la presència o l'absència dels complements argumentals ens marcava quin tipus de nom era i en quin context el podíem ubicar. Ara hem de veure què passa amb els noms dels verbs psicològics.

Si recordem els exemples de (17)-(20), veiem que hi ha una colla de noms relacionats amb els verbs psicològics que sembla que accepten complements sense cap problema, mentre que hi ha un altre grup de noms que restringeixen la possibilitat d'admetre complements.

4.1. L'anàlisi de Grimshaw (1990)

Grimshaw (1990) estudia els verbs psicològics del tipus II. Observa que mentre que l'argument en posició d'objecte ha de ser obligatòriament [+humà], l'argument subjecte no està especificat. Ara bé, quan el subjecte és [+humà] es poden distingir dues interpretacions en els predicats expressats per aquests verbs. En una, l'objecte és un Experimentador que resulta afectat pel procés que indica el verb; en aquest cas, el subjecte és un element que no implica voluntarietat. En l'altra, el subjecte s'interpreta com un agent, és a dir, s'expressa una acció que implica voluntarietat per part del subjecte i l'objecte es converteix en pacient. Aquestes lectures són anomenades per Grimshaw «lectura psicològica» i «lectura agentiva» respectivament. Vegem-les a (22):

- (22) a. Els nens/els crits molesten l'àvia.
 (= a l'àvia no li agraden els nens/els crits)
 b. Els nens molesten l'àvia posant-li el dit a l'ull.
 (= els nens molesten l'àvia voluntàriament)

Grimshaw postula que a partir de la interpretació de (22a), la lectura psicològica pròpiament dita, només podem tenir nominals de resultat, mentre que a partir de la lectura de (22b) tant podem tenir nominals de resultat com nominals de procés. Així doncs, per a ella, les construccions nominals amb verbs psicològics del tipus II que indiquin procés només es podran relacionar amb la lectura agentiva.

Abney (1987) és de la mateixa opinió que Grimshaw i, encara que amb d'altres termes, també distingeix una doble lectura dels predicats d'aquests verbs.¹⁰ Més endavant confrontarem les dades del català.

4.2. L'anàlisi de Pesetsky (1990)

Pesetsky analitza els verbs psicològics II com a verbs bimorfèmics. En termes generals, els verbs tindrien una estructura com la següent al nivell de l'estructura superficial:

- (23) [\sqrt{x} + CAUS]_v + flexió

on \sqrt{x} és una arrel lligada intransitiva i CAUS és un morfema sense contingut fonètic que llicencia l'arrel lligada i aporta un nou paper temàtic.

Aquesta anàlisi li permet explicar per què, en anglès, aquests verbs psicològics no poden tenir derivats nominals amb valor causatiu (per tant, de procés), cosa que ja havia assenyalat Chomsky (1965) i (1970). Pesetsky, seguint Myers (1984), observa que un cop s'ha afixat

10. Abney parla de lectura causativa dels verbs psicològics II quan nosaltres parlem de lectura agentiva. Seguint Grimshaw, diu que hi ha nominals de procés partint d'una lectura causativa.

a una arrel un morfema zero, un morfema sense contingut fonètic, com és el cas de CAUS, el resultat no pot ser derivat posteriorment. Ell ho atribueix a problemes de llicenciament dels morfemes zero, que han d'anar seguits immediatament d'un morfema de flexió o dels sufixos *-ble* o *-dor*. Per tant, un morfema nominalitzador, com *-ment*, *-ció*, etc., és incompatible amb el morfema causatiu. L'única nominalització possible és sobre la base verbal pura.

(24) [\sqrt{x}]v + NOM

Sobre les nominalitzacions d'aquests verbs, Pesetsky diu que no expressen processos sinó estats, però tot i no expressar processos no els considera de resultat perquè en realitat comparteixen característiques dels dos tipus de nominals.

4.3. *Els nominals dels verbs psicològics no són ni de procés ni de resultat*

Al nostre entendre, les dades que aporta el català no fan res més que demostrar que els nominals derivats dels verbs psicològics del tipus II no es poden classificar com a noms de procés, perquè no expressen cap procés, ni com a noms de resultat, perquè no són el resultat de l'acció del verb (la *preocupació* no és el resultat de *preocupar*). Tenen una existència psíquica o mental paral·lela a l'existència de l'«acció» expressada pel verb, d'aquí que Fabra els definís com a «estats» i Pesetsky, com hem dit, també els etiquetés amb aquest nom.

Grimshaw (1990) dóna una sèrie de proves per poder distingir els nominals de procés dels nominals de resultat. Tot i que algunes d'aquestes proves no sempre resulten prou clares, sí que en comentarem algunes.

4.3.1. El plural

Segons aquesta lingüista, només els nominals de resultat poden tenir plural; els nominals de procés no poden pluralitzar:

- (25) a. *Les construccions de la Vila Olímpica per l'Ajuntament van durar tres anys.
 b. Les construccions han estat pintades de color blau.

Observem com es comporten els nominals dels verbs psicològics respecte a la pluralització:

- (26) a. les preocupacions d'en Pere
 b. *les indignacions de la Maria
 c. */?els encaparraments de la Maria
 d. *els entristiments de l'Esther
 e. els desencisos d'en Pau

Aparentment, uns noms es comporten com els de procés i els altres com els de resultat. Però que no puguin acceptar el plural no vol dir que siguin noms de procés, perquè altres noms d'estat psíquic, noms abstractes o noms de massa tampoc no admeten el plural:

(27) a. amor	b. *amors
fe	*fes
sucre	*sucres
solidaritat	*solidaritats
amistat	*amistats

Les formes de (27b) són incorrectes si volem que continuïn expressant un concepte abstracte o una massa.¹¹ D'aquesta manera podrem

11. És evident que *amors*, *sucres* o *amistats*, per exemple, poden ser acceptats, però el canvi semàntic o especialització és més que notable. Aquests noms esdevenen comptables. Quan diem *sucres* ens estem referint als terrossos de sucre o a les bossetes que

dir que els noms de massa i alguns noms d'estat comparteixen alguna característica, possiblement el tret [-comptable], que impedeix que puguin tenir plural. Però mai no direm que perquè no puguin tenir plural han d'expressar un procés o un esdeveniment. Pel que fa als exemples de (26), quan podem tenir un plural, el nom ha deixat de significar el que significava abans, s'ha convertit en un nom comptable amb una especialització semàntica concreta: *preocupació* és un estat psicològic, mentre que *preocupacions* equival a *problemes*.

4.3.2. Els determinants demostratius

Una altra de les proves de Grimshaw és la possibilitat d'admetre un demostratiu en la posició de determinant. Si el nom admet un demostratiu és que és un nom de resultat; els noms de procés mai no l'admeten. Fixem-nos en (29):

- (29) a. *Aquesta construcció de la Vila Olímpica per l'Ajuntament va durar tres anys.
 b. Aquesta construcció ha estat pintada de color blau.
- (30) a. Aquesta preocupació d'en Pere ens fa tornar bojos a tots.
 b. Aquest atabalament d'en Pere s'encomana.

Molts dels nostres nominals admeten un demostratiu com a determinant. Ara bé, com veiem a (31), algunes vegades la presència del demostratiu dona un resultat estrany. Ens trobem en el mateix cas d'abans: no és un problema dels nominals de procés o de resultat sinó un problema de la capacitat dels noms que expressen un estat, dels noms abstractes, com *amor* o *solidaritat* a (32), per admetre un determinant d'aquest tipus:

contenen sucre; quan diem *amors* ens estem referint a afers amorosos o a persones enamorades, i les *amistats* són les persones amb qui ens lliga el sentiment de l'amistat.

- (31) a. */? Aquesta indignació de la Maria ha fet que tothom s'espavilés.
 b. */? Aquesta preocupació d'en Pere el portarà a la depressió.
- (32) a. */? Aquest amor de la Maria pels orfes ha fet que n'adoptés un.
 b. */? Aquella solidaritat va ajudar els kurds.

La conclusió, doncs, és la mateixa que en la prova del plural: la impossibilitat, en algun cas, d'admetre un demostratiu no indica que els noms psicològics siguin noms de procés. I, si fossin de resultat, mai no seria problemàtic que apareguessin en plural ni amb un demostratiu.

4.3.3. Altres qüestions

Grimshaw (1930) presenta d'altres proves per a la distinció entre els nominals de procés i els de resultat.¹² Picallo (1991) adapta algunes d'aquestes proves al català. Picallo mostra com la inclusió d'un adjunt temporal com a modificador es pot fer si el nominal és de procés. Així, tenim (33) on s'accepta l'adjunt temporal *durant tot un any* ja que el nom *modificació* denota procés, però no s'admet a (34) perquè el nom, emmarcat en un predicat que no accepta processos, ha de ser necessàriament de resultat (els exemples són de Picallo (1991)):

- (33) la modificació dels plànols durant tot un any per part de l'arquitecte
- (34) La modificació dels plànols **durant tot un any* ha estat examinada pels experts.

La compatibilitat dels noms psicològics amb adjunts temporals no queda ben definida. Observem les dades de (35):

12. Les dades de Grimshaw procedeixen majoritàriament de l'anglès. Aquestes proves aplicades a les dades del català no semblen gaire clarificadores ni tan sols per als nominals que són clarament de procés. En aquest article no aprofundirem en aquest tema.

- (35) a. l'interès d'en Pere per la Maria durant tot el cap de setmana
 b. la preocupació de la Maria per les matemàtiques durant tot l'estiu
 c. el cansament d'en Joan durant tot el viatge a Roma

Aparentment, aquests noms poden portar adjunts temporals i es comporten com els noms de procés i no com els noms de resultat. Ara bé, com veiem a (36), hi ha d'altres noms d'estat o noms abstractes que també són compatibles amb aquest tipus d'adjunt, però perquè un nom pugui admetre un adjunt d'aquest tipus no direm que estigui expressant un procés o un esdeveniment.

- (36) a. la nostàlgia de la Maria durant tot el temps que en Pere va ser a París
 b. la fe de l'Enric durant tots els anys difícils
 c. la insolidaritat dels homes durant tota la guerra

Hem d'arribar a una conclusió semblant a la dels apartats anteriors: l'admissió d'un adjunt temporal no justifica que puguem considerar aquests noms de procés de la mateixa manera que ho fem amb els nominals del tipus *modificació* a (33).

4.3.4. Noms psicològics, noms d'esdeveniment simple?

Fins aquí, hem valorat la prova del plural, la dels demostratius i la de l'adjunt temporal com a proves per determinar si un nominal expressava procés. Que els nostres noms no admetin el plural, en alguns casos, o no acceptin el demostratiu o siguin compatibles amb un adjunt temporal no són arguments vàlids per afirmar que aquests noms són noms de procés. Ara bé, que no siguin de procés no ens ha de dur a la conclusió immediata que són de resultat. En els apartats anteriors, no hem pogut equiparar el comportament dels noms psicològics amb la versió de resultat dels noms com *construcció*, *modificació*, etc. Per tant, hem d'arribar a la conclusió que tampoc no són noms de resultat. Però, si no són noms de procés ni noms de resultat, com hem de classificar aquests noms?

De fet, Grimshaw (1990) fa una tripartició dels nominals: «complex event nominals» (nominals d'esdeveniment complex), «simple event nominals» (nominals d'esdeveniment simple), «result nominals» (nominals de resultat). Aquesta lingüista especifica poc què entén per nominals d'esdeveniment simple i, a l'hora de presentar proves que distingeixin el comportament dels diferents nominals, els assimila als nominals de resultat. Llavors, la classificació atenent a les proves esdevé dual.

Grimshaw no és la primera que presenta una classificació triple dels nominals. Katz i Postal (1964) assenyalaven que hi ha tres tipus de nominals acabats en *-ing*: els nominals d'acció, els d'objecte i els de manera. Lees (1960) postulava que un nominal de procés podia tenir dues interpretacions, una de factiva i l'altra de manera. Aquí no ens entretindrem a analitzar aquestes classificacions, però és important fer notar que l'enfrontament nominal de procés versus nominal de resultat que es desprèn de les proves presentades per Grimshaw no és tan clara ni tan delimitada com ella mostra. El tercer tipus de nominal, els nominals d'esdeveniment simple, té un comportament peculiar que no queda reflectit en el seu llibre.

Tenint en compte la possibilitat que existeixin noms d'esdeveniment simple, inclourem els noms psicològics sota aquesta classificació. És a dir, no són noms que expressen una «acció», ni tan sols el verb expressa una acció, però tampoc expressen un resultat, un objecte.¹³ D'altra banda, no només els noms relacionats amb verbs poden incloure's sota aquesta classificació; altres noms, com el que presentàvem a (36), noms abstractes, noms concrets del tipus *accident*, *examen*, etc., i els infinitius nominals, poden pertànyer a aquest grup.¹⁴

13. Considerem que només els noms derivats de verbs d'acció poden ser inclosos en la dualitat noms de procés/noms de resultat, ja que els verbs d'acció són els únics que poden expressar una acció pròpiament dita i una acció que produeix un resultat.

14. Noms com *accident*, *examen* són delimitables en un espai i en un temps. S'assemblen als esdeveniments, tot i que no estan relacionats amb un verb.

(i) a. L'accident a la carretera N315 durant l'operació tornada

b. L'examen a l'aula 7 va durar tres hores

Quant als infinitius nominals veg. Fullana (1993).

4.4. *Noms que hereten l'estructura argumental?*

En començar aquest apartat, dèiem que la diferència principal entre un nominal de procés i un de resultat és que els primers hereten l'estructura argumental i la realitzen en forma de complements preposicionals, mentre que els segons es presenten sense cap complement. Ara hem de veure com es comporten els noms d'esdeveniment simple com els noms psicològics.

Hem observat que els noms psicològics es comporten de la mateixa manera que alguns noms que no estan relacionats amb verbs. Hem observat també que una gran quantitat dels noms llistats a (16) no tenien sufix perquè no derivaven del verb sinó que era el verb que derivava del nom. Alhora, si observem la utilització dels noms psicològics pels parlants catalans, constatem que hi ha una tendència a usar les versions sense sufix i que algunes versions recollides al diccionari són rarament usades. Tot això fa pensar que, en certa manera, els noms psicològics són independents dels verbs pel que fa a l'herència de l'estructura argumental. No podem parlar d'herència de l'estructura argumental perquè sovint no hi ha una derivació nominal a partir d'un verb. Però, tanmateix, és evident que els noms psicològics tenen complements. Ara ens hem de plantejar com hem de tractar aquests complements.

Els noms psicològics es comporten com qualsevol altre tipus de nom no derivat. Si els altres noms poden tenir complements, aquests noms també. En els exemples següents, es pot pensar que el que s'hereta és l'Experimentador, però també podem dir que el complement és un simple posseïdor, deslligat de l'estructura argumental d'un verb:

- (37) a. la preocupació d'en Pere
b. l'apassionament de la Maria
c. l'odi dels americans

Les construccions de (37) serien paral·leles, quant als complements, als sintagmes nominals de (38):

- (38) a. la son de la Maria
 b. la gana d'en Pere
 c. la fe de l'Enric
 d. la tristesa de la Marta

En el cas de (37c) veiem clar que el complement no és un Experimentador heretat del verb perquè no s'hereta el Tema: no es pot heretar l'argument extern sense haver heretat l'intern. D'altra banda, el que tenen en comú els noms de (37) i (38) és que es poden considerar noms de possessió inalienable. Si pensem que els noms de possessió inalienable tenen un argument, el posseïdor, és lògic que els noms de (37) i (38) apareguin acompanyats d'un complement: és l'argument del nom de possessió inalienable. Quan el posseïdor no s'expressa explícitament, es pot suposar que és un element arbitrari, però sempre s'entén que hi ha un posseïdor.¹⁵ Observem (39):

- (39) a. L'amor (de PRO_{arb}) és necessari a la terra.
 b. L'avorriment (de PRO_{arb}) porta a la bogeria (de PRO_{arb}).

Quan hi ha més d'un complement, tampoc no cal relacionar-lo amb l'estructura argumental del verb. Hem de pensar que són simples complements. Així, de la mateixa manera que tenim (40), també tenim (41), on els noms no deriven de verbs:^{16, 17}

- (40) a. la preocupació d'en Pere per l'examen
 b. el desencís dels seguidors del Barça per la pèrdua de la Lliga

15. Per aquestes idees vegeu Vergnaud-Zubizarreta (1992), Fullana (1993).

16. El nom *tristesa* es pot relacionar amb el verb *entristir*, però sembla evident que tant el nom com el verb deriven de l'adjectiu *trist* per dos processos diferents i, per tant, els arguments del verb no tenen res a veure amb els del nom.

17. També tenim uns altres noms que presenten obligatòriament més d'un complement. Observem (i):

(i) Les ganes de ballar de la Teresa

En aquest cas, *ganes* també s'interpreta com un nom de possessió inalienable, i el Tema apareix entre el posseïdor i el nom.

- (41) a. la tristesa d'en Pere per la mort de la seva mare
 b. la pena de l'Esther per l'arribada de l'hivern

Certament, tendim a relacionar el primer sintagma preposicional de (40) i (41) amb l'Experimentador i el segon amb el Tema o la Causa. El que cal aclarir és que aquest Tema o Causa, o l'Experimentador no són arguments heretats del verb. Abney parla de «modificadors» i Grimshaw els anomena «participants». En el nostre cas, si acceptem que són elements de possessió inalienable, el primer complement és un argument del nom, un posseïdor, i, per tant, obligatori; el segon és un complement causal opcional.

4.5. *Lectura agentiva. Nominals de procés*

A l'apartat 4.1 hem exposat les idees de Grimshaw i d'Abney referents als nominals dels verbs psicològics del tipus II. Aquests lingüistes mostren, com hem vist, que els verbs psicològics poden tenir una doble lectura, una de psicològica i una altra de causativa (o agentiva). A partir de la primera lectura, no tenim ni nominals de procés ni de resultat, com hem exposat en els apartats anteriors. Ara bé, tant Grimshaw com Abney afirmen que, en anglès, poden tenir nominals de procés a partir de la lectura agentiva, contra el que postula Pesetsky. És el moment d'observar què passa en català.

A (42) tenim un verb agentiu i la seva respectiva construcció nominal que indica procés. Si els verbs psicològics també poden tenir una lectura agentiva, esperarem que es comportin com a (42), però observem (43)-(45):

- (42) a. C. Riba ha traduït l'obra de Virgili.
 b. la traducció de l'obra de Virgili per part de C. Riba
- (43) a. La Maria espanta en Pere voluntàriament.
 b. *l'espant d'en Pere per part de la Maria
 c. *l'espantament d'en Pere per part de la Maria

- (44) a. L'Octavi empipa la Maria voluntàriament.
 b. *l'empipament de la Maria per part de l'Octavi
- (45) a. La Maria satisfà en Pere.
 b. *la satisfacció d'en Pere per part de la Maria

A (43)-(45), es veu que l'Agent no pot aparèixer amb la forma *per part de SN*, però les oracions de (43a), (44a) i (45a) tampoc no tenen una altra nominalització:

- (46) a. ?l'espant d'en Pere a la Maria
 b. *l'empipament de l'Octavi a la Marta
 c. *l'espant d'en Pere de la Maria
 d. *l'empipament de l'Octavi de la Marta
 e. *la satisfacció a en Pere per la Maria

Si en català no tenim cap construcció nominal que pugui correspondre a una interpretació agentiva d'aquests verbs, tampoc tindrem els nominals de procés que, segons Grimshaw i Abney, té l'anglès.

5. RELACIÓ DELS NOMINALS AMB ELS VERBS PSICOLÒGICS

Pesetsky (veg. ap. 4.2) deia que les formes nominals dels verbs psicològics II deriven d'una forma intransitiva, inexistente en anglès d'una manera independent. Per al català podríem suposar que és la forma incoativa d'aquests verbs. Observem (47) i (48):

- (47) a. En Pere es preocupa.
 b. En Joan es distreu.
- (48) a. la preocupació d'en Joan
 b. la distracció d'en Joan

Evidentment, entre els exemples de (47) i els de (48) hi ha una relació. Veiem, però, que hi ha un canvi crucial: segons el que hem dit abans, el que és un Experimentador en l'estructura argumental del verb se'ns presenta com un posseïdor en l'estructura nominal.¹⁸

D'altra banda, havíem vist que aquests noms permetien més d'un complement. Aquest segon complement també es relaciona amb un complement de verb. Com veiem a (49) i (50), el segon complement nominal coincideix amb l'adjunt de la forma incoativa.

- (49) a. En Pere es preocupa per l'examen.
 b. En Pere s'apassiona per les nenes joves.
 c. L'Esther s'entristeix per la mort de l'Eva.
- (50) a. la preocupació d'en Pere per l'examen
 b. l'apassionament d'en Pere per les nenes joves
 c. l'entristiment de l'Esther per la mort de l'Eva

Quan alguns d'aquests verbs no accepten un adjunt, com veiem a (51) (52), les construccions nominals normalment només admeten l'argument posseïdor, com mostrem a (53) i (54).¹⁹

- (51) a. *En Pere es distreu per la televisió.
 b. *La Teresa es diverteix per les teves pallassades.
- (52) a. En Pere es distreu.
 b. La Teresa es diverteix.

18. Alternances com aquestes no són estranyes en processos morfològics. Tinguem en compte els exemples de (49), on hi ha un procés de composició: en un cas, (49a), l'ocell és un Posseïdor o Benefactiu i en l'altre, (49b), és un Pacient.

- (i) a. Trencar la cama a l'ocell
 b. Camatrencar l'ocell

19. Hem de notar que en algun cas no és així. A (i) el verb *espantar* admet un adjunt, però la forma nominal no admet un segon complement, com veiem a (ii).

- (i) En Pere s'espanta de la seva intel·ligència
 (ii) L'espant d'en Pere * per la seva intel·ligència
 * de la teva intel·ligència

Potser el tipus d'adjunt verbal és diferent que en els casos anteriors. Hauríem de fer un estudi més exhaustiu dels adjunts per arribar a alguna conclusió.

- (53) a. ³la distracció d'en Pere per la televisió
 b. ²la diversió/la divertició/el divertiment de la Teresa per les teves pallassades
- (54) a. la distracció d'en Pere
 b. la diversió/la divertició/el divertiment de la Teresa

Si considerem que els complements que pot tenir la forma nominal no són una herència dels arguments de la forma verbal, no podem dir que el segon complement del nom correspon a un argument de l'Estructura Argumental del verb. Podríem suposar que si hi ha coincidència és perquè a l'Estructura Lèxico-Conceptual²⁰ de totes dues peces lèxiques sí que hi ha aquest element. Observem altres casos en què també es dona aquesta situació: a (55) es veu que l'adjectiu *trist* accepta un complement que indica la causa que provoca l'estat: qualsevol element lèxic amb aquesta arrel admet aquest complement adjunt:

- (55) a. *trist* per la mort de la seva mare
 b. *tristes*a per la mort de la seva mare
 c. en Pere *s'entristeix* per la mort de la seva mare
 d. *l'entristiment* d'en Pere per la mort de la seva mare

6. CONCLUSIÓ

Al llarg de l'article, hem vist com es comporten els noms que relacionem amb els anomenats verbs psicològics, especialment els del tipus II. Hem observat que existeix tota una sèrie de noms pròpiament derivats amb sufixos lèxics, d'altres que no tenen cap sufix ple, i d'altres que es presenten com a mots no derivats (són els verbs que deriven dels noms).

20. Segons Hale i Keyser (1985), és un nivell de l'entrada lèxica en què apareix el que podríem dir la definició de diccionari del verb amb una sèrie de variables que corresponen als participants en l'estat de coses descrit pel predicat. Aquestes variables, purament conceptuals, no s'hauran de projectar necessàriament a l'estructura argumental.

Després, hem estudiat què expressaven aquestes construccions nominals. Vèiem com alguns autors postulaven una doble lectura per a les nominalitzacions, el valor de procés i el de resultat. Nosaltres hem arribat a la conclusió que en la lectura psicològica no es pot dir que siguin de procés ni de resultat. D'altra banda, hem assenyalat que en català no existeix la possibilitat de tenir construccions nominals a partir d'una lectura agentiva o causativa. Hem proposat que aquests noms s'han de classificar com a noms d'esdeveniment simple.

Hem apuntat també que els nostres noms es comporten com a noms de possessió inalienable i com a tals tenen un argument, el posseïdor. L'altre complement que poden admetre no el considerem un argument del nom.

Finalment, hem postulat que la relació que mantenen les construccions amb nominals psicològics i les que inclouen la forma verbal no es pot tractar en termes d'herència, sinó que és una relació establerta a l'Estructura Lèxico-Conceptual.

OLGA FULLANA
Universitat de Girona

BIBLIOGRAFIA

- ABNEY, Steven P. (1987): *The English Noun Phrase in Its Sentential Aspect*. Tesi doctoral, MIT.
- BELLETTI, A. i L. RIZZI (1986): *Psych-Verbs and Th-theory*, «Lexicon Project Working Papers», 13, MIT.
- BORER, Hagit (1991): *The Causative-Inchoative Alternation: A Case Study in Parallel Morphology*, «The Linguistic Review», 8 (ps. 119-158).
- CHOMSKY, Noam (1965): *Aspects of the theory of Syntax*. The MIT Press, Cambridge, Mass.
- CHOMSKY, Noam (1970): *Remarks on Nominalization*, dins R. JACOBS i P. ROSEBAUM (eds.) (1970): *Readings in English Transformational Grammar*. Ginn, Waltham, Mass (ps. 184-221).
- FABRA, Pompeu (1932): *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Edhasa, Barcelona, 1988.
- FABRA, Pompeu (1956): *Gramàtica Catalana*. Teide, Barcelona, 1986.

- FULLANA, Olga (1993): *Aspect in nominal infinitives*. Treball presentat a WSRCL, Barcel·lona, maig 1993.
- GRÀCIA, Lluïsa (1993): *Estructura morfològica dels verbs causatius i incoatius*. Ms. Universitat de Girona.
- GRIMSHAW, Jane (1987): *Psych Verbs and the Structure of Argument Structure*. Ms. Brandeis University.
- GRIMSHAW, Jane (1990): *Argument Structure*. The MIT Press, Cambridge, Mass.
- HALE, Ken i Samuel J. KEYSER (1985): *Some Transitivity Alternations in English*. Ms. MIT.
- KATZ, Jerrold J. i Paul M. POSTAL (1964): *An Integrated Theory of Linguistics Descriptions*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- LEES, R. B. (1960): *The Grammar of English Nominalizations*, Supplement to «International Journal of American Linguistics», 26.
- MYERS, S. (1984): *Zero-Derivation and Inflection*, «MIT Working Papers in Linguistics», 7.
- PESETSKY, David (1990): *Experiencer Predicates and Universal Alignment Principles*. Ms. MIT.
- PICALLO, M. Carme (1991): *Nominals and Nominalizations in Catalan*, «Probus» 3.3 (ps. 275-316).
- VERGNAUD, J. R. i M. L. ZUBIZARRETA (1992): *The Definit Determiner and the Inalienable Construction in French and in English*. «Linguistic Inquiry», 23/4 (ps. 595-652).